

Mālers – milzu personība mūzikas vēsturē – radīja darbus, kuros izpaudās gan pagātnes iespaidi, gan revolucionāri atklājumi 20. gadsimta skaņurakstā. Izraudzīties Māleru kā paradigmu mūsu psihoanalītiskajam pētījumam rosināja fakts, ka viņa daiļrade piedāvā bagātīgu vielu psihoestētiskai analīzei. Komponista jucekļīgā dzīve, pilna traģisku epizožu, viņa pretrunīgā personība un duālistiskā daba – tas viss izpaužas viņa mūzikā; tai raksturīgi arī galēji, negaidīti kontrasti, kas bieži sasniedz iepriekš nepieredzētu askētiskumu. Mālera dziesmas ir pierādījums viņa mūzikas stila izkoptībai, tā izsmalcinātībai un spējai iedziļināties teorijās par cilvēka dvēseles noslēpumiem.

MŪZIKAS LASĪŠANA: PIEDZĪVOJUMI RADOŠAJĀ MUZIKOLOĢIJĀ

Džons Kefala-Kers

Rakstā aplūkoju mūziku un rakstīto vārdu ciešā saiknē: pētu, kā vārdi par mūziku var izteikt kaut ko citu nekā ekseģēze un kā mūzika par vārdiem var apstrīdēt mūzikas pašpietiekamību.

Izmantojot piemērus no maniem eksperimentiem radošajā muzikoloģijā, esmu atklājis iekšējo pasauli, kur literāri poētiskais vārds sastopas ar tradicionālo muzikoloģiju; jo īpaši pievērsos muzikālās pieredzes īpatnībām (analogiskā, personiskā, sensuālā, lokālā, subjektīvā un naratīvā aspektā), netieši kritizējot formālistiskas rakstīšanas monolīto universālisma tendenci un tās lielo vietu kritiski epistemoloģiskajā hierarhijā. Pētu arī ne vienmēr bezironisko pieeju, kas šajā jomā izpaužas attieksmē pret aizraušanās objektu.

Skaņdarbi vienmēr jau paši par sevi ir kritiski darbi, un rakstītā vārda kā ekseģēzes (šāds darbs vienmēr riskē par to pārtapt) hegemonija pārāk bieži ir jūtama muzikoloģijā, ja tā aprobežojas tikai ar verbāli lingvistisko aspektu.

DATORTEHNOLOĢIJAS KĀ ATSKAŅOTĀJMĀKSLINIEKA PALĪGS FAKTŪRAS ANALĪZĒ

Marina Čornaja

Atskaņotājmākslinieka darbs ar nošu tekstu sniedz iespēju dziļāk izprast paša komponista ieceri. Katram interpretam ir sava skaņdarba iestudēšanas metode. Nošu teksta apguves un ieskaņošanas procesā interprets pirmām kārtām pievērš uzmanību faktūras īpatnībām. Mūsdienu faktūras teorija izceļ divus būtiskus aspektus – figurāciju un dublējumus, kas tai piešķir tēlainību. Figuratīvā rakstība ir paņēmienu kopums faktūras sīkāko elementu mākslinieciskai organizācijai. Rūpīga skaņdarba figurācijas un dublējumu izpēte ļaus atrisināt dažādas atskaņojuma problēmas.

Mūsdienu datoriem ir vairākas grafiskās programmas. Pat tik primitīva programma kā *Paint* var noderēt nošu teksta izpētē. Rakstā aplūkoti vairāki piemēri, kā datortehnoloģijas izmantojamas dažādu stilu klavierdarbu faktūras analīzē.

Baroka laikmeta mūzika ir iezīmīga ar meistarīgi izkoptu faktūru, tāpēc šī perioda kompozīcijas prasa rūpīgu analīzi un īpašu notācijas izpēti. Figuratīvo paņēmieni augsts attīstības līmenis angļu vērdzinelistu daiļradē teju vai pašos klaviermūzikas pirmsākumos norāda uz šī skaņuraksta aspekta ievērojamo vietu mūzikas vēsturē. Baroka laikmetā pastāvēja īpašas sistēmas darbā ar skaitļiem un notīm: Viljama Bērda figuratīvo izrotājumu variantveides metode; Domenico Skarlati izveidotā skaitļu un nošu sarežģītā apvienošanas tehnika; Johana Sebastiāna Baha klavierfaktūra, kas ir piesātināta ar pamatfigurām dažādās kombinācijās.

Vīnes klasiķi izveidoja augsti attīstītu un individuālu figuratīvo rakstību. Šeit īpaši būtu jāmin Volfganga Amadeja Mocarta *Ars combinatoria* (kombinatorikas māksla) kameramūzikā un klaviermūzikā. Daži Mocarta skaņdarbi tiek analizēti ar datortehnoloģiju palīdzību.

20. gadsimts ir pazīstams ar neoklasicisma un neobaroka stiliem. Daudzi komponisti pievērsās dziļai baroka faktūras izpētei, kas ļāva viņiem izveidot savas oriģināltehnikas, balstītas uz senajiem kontrapunkta un kombinatorikas likumiem. Šo komponistu vidū jāmin Pauls Hindemits un Arnolds Šēnbergs. Katram izcilajam komponistam pianistam bija viņa individuālais paņēmieni kopums, kas atspoguļojās arī mūzikā.

Šēnberga idejas ietver individuālus un figuratīvi kontrapunktiskus paņēmienus. Polifonas tehnikas meistarība un oriģinālas figuratīvas rakstības apvienošana ar kombinatorikas mākslu atspoguļojas trešajā skaņdarbā *Langsam (Lēni)* no viņa cikla *Pieci skaņdarbi* op. 23.

Mūzikas faktūras analīzei, raugoties caur figuratīvās rakstības prizmu un izmantojot datortehnoloģiju palīdzību, ir liela nozīme pianista darbā. Pārdomājot nošu teksta īpatnības, mūziķis gūst iespēju rast atbilstošu interpretācijas veidu un dziļāk izprast komponista ieceri.

PRETĪ HARMONISKĀ KONTRAPUNKTA ANALĪZES TEORIJA

Marts Humals

Harmoniskais kontrapunkts ir kontrapunkts starp atsevišķu balsu melodiskajiem modeļiem un akordiem harmoniskā secībā. Kontrapunkta būtiskākais aspekts ir struktūrā ietvertu slāņu hierarhija. T. s. Šenkera metode (Heinrihs Šenkars ir šīs analītiskās metodes autors) sakārto visus kompozīcijas struktūras līmeņus, pakārtojot tos struktūras slāņu hierarhijai. Kaut gan tehniski Šenkera metode izskatās pēc kontrapunktiskās analīzes metodes, tā ir kaut kas vairāk – teorija, kas veltīta tonālajai mūzikai pašai par sevi. Taču kā harmoniskā kontrapunkta analītiskā teorija tā